

ΕΚΘΕΣΗ vo. 026/11

**15^ο Εθνικό Συνέδριο
«Ενέργεια και Ανάπτυξη 2010»
Επισκόπηση και Συμπεράσματα**

Ιανουάριος 2011

Αλεξ. Σούτσου 3, 106 71 Αθήνα
Τηλ.:210-3628457,3640278, Φαξ:210-3646144
E-mail secretariat@iene.gr, Web:www.iene.gr

Το 15^ο Εθνικό Συνέδριο «Ενέργεια και Ανάπτυξη 2010»

Οργανώθηκε από το
Ινστιτούτο Ενέργειας Νοτιοανατολικής Ευρώπης
και πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα
στο Συνεδριακό Κέντρο της Εθνικής Ασφαλιστικής (22-23/11/2010)
στο πλαίσιο της 4^{ης} Εβδομάδα Ενέργειας (22-27 Νοεμβρίου 2010)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. <u>Εισαγωγή</u>	4
1. Η Εβδομάδα Ενέργειας.....	4
2. Το Συνέδριο «Ενέργεια και Ανάπτυξη 2010».....	5
B. <u>Επισκόπηση Εργασιών Συνεδρίου</u>	6
1 ^η Συνεδρία.....	6
2 ^η Συνεδρία.....	11
3 ^η Συνεδρία.....	12
4 ^η Συνεδρία	13
5 ^η Συνεδρία	15
Γ. <u>Συμπεράσματα του 15^{ου} Εθνικού Συνεδρίου Ενέργειας «Ενέργεια και Ανάπτυξη 2010»</u>	17

A. Εισαγωγή

1. Η Εβδομάδα Ενέργειας

Τον περασμένο Νοέμβριο (22 – 27/11/2010) πραγματοποιήθηκε για τέταρτη συνεχή χρονιά η «Εβδομάδα Ενέργειας» στο πλαίσιο της οποίας οργανώθηκε το καθιερωμένο ετήσιο Εθνικό Συνέδριο Ενέργειας «Ενέργεια και Ανάπτυξη». Παράλληλα ένα πλήθος δραστηριοτήτων, ειδικών παρουσιάσεων και άλλων εκδηλώσεων σχετικών με την ενέργεια έλαβαν χώρα ενώ ιδιαίτερο ενδιαφέρον προκάλεσε η Επιχειρηματική Συνάντηση «Ενέργεια B2B», η οποία αποτέλεσε μία πρωτοπόρο για τα ελληνικά δεδομένα εκδήλωση με τη συμμετοχή επαγγελματιών, εκπροσώπων εταιρειών, αλλά και μελών της επιστημονικής κοινότητας του τομέα της ενέργειας οι οποίοι είχαν την ευκαιρία να έρθουν σε επικοινωνία τόσο μεταξύ τους όσο και με ενδιαφερόμενους επενδυτές καθώς και να παρουσιάσουν την εμπειρία και την τεχνογνωσία τους.

Η επιχειρηματική αυτή συνάντηση «Ενέργεια B2B», η οποία ξεκίνησε τις εργασίες της με ομιλία του Γενικού Γραμματέα του ΥΠΕΚΑ κ. Κωνσταντίνου Μαθιουδάκη, συγκέντρωσε τις κορυφαίες εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον ενεργειακό κλάδο στην χώρα μας, και ιδιαίτερα στην «Πράσινη Επιχειρηματικότητα», καθώς και τράπεζες, επενδυτικά funds και εταιρείες χρηματοπιστωτικών συμβούλων με καθιερωμένη και δυναμική παρουσία στην Ελλάδα και διεθνώς. Παράλληλα με τις παρουσιάσεις και τα workshops, υπήρξε συμμετοχή 30 εταιρειών κι οργανισμών μέσα από περίπτερα και stands, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν ως contact points στις επαφές που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του B2B.

Έμφαση δόθηκε έμφαση στις παρουσιάσεις προϊόντων, υπηρεσιών και στα projects των εταιρειών υπό μορφή σεμιναρίων και workshops, όπου δυνατότητα συμμετοχής είχαν μόνο οι επαγγελματίες επισκέπτες και οι εταιρείες και οργανισμοί που συμμετέχουν στην εκδήλωση, ενώ οργανώθηκαν συναντήσεις και επαφές μεταξύ εκπροσώπων τραπεζών και funds με τις συμμετέχουσες εταιρείες από τον χώρο της ενέργειας.

Χορηγοί της «4ης Εβδομάδας Ενέργειας» του IENE ήταν ο Όμιλος Μυτιληναίος, τα ΕΛΠΕ, η ΔΕΠΑ και η ΤΕΡΝΑ Ενεργειακή, ενώ υποστηρικτές οι εταιρείες EGL, ΔΕΣΦΑ, ΔΕΗ Ανανεώσιμες και Siemens. Χορηγοί επικοινωνίας ήταν η εφημερίδα «Καθημερινή», τα περιοδικά Ecotec, «Αέριο και Ηλεκτρισμός» και «Ανεμολόγια», καθώς και τα sites Euro2day και Energia.gr

2. «Ενέργεια και Ανάπτυξη 2010»

Το 15^ο Εθνικό Συνέδριο Ενέργειας, το «Ενέργεια και Ανάπτυξη 2010» το οποίο πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της 4^{ης} «Εβδομάδας Ενέργειας» έχει αναδειχθεί σε θεσμό, καθώς διοργανώνεται ανελλιπώς από το 1996 μέχρι σήμερα με τη συμμετοχή κορυφαίων εκπροσώπων της πολιτικής και οικονομικής ζωής του τόπου, Ελλήνων και ξένων εμπειρογνομόνων διεθνούς εμβέλειας καθώς και εξέχουσες προσωπικότητες από τον παγκόσμιο ενεργειακό χώρο που συνεισφέρουν σε ουσιαστικό διάλογο προάγοντας τον γόνιμο προβληματισμό σχετικά με όσα συμβαίνουν στο ζωτικό χώρο της ενέργειας.

Το «Ενέργεια και Ανάπτυξη 2010» επικεντρώθηκε στις σημαντικές εξελίξεις που σημειώνονται το τελευταίο διάστημα στον ενεργειακό τομέα τόσο στον ελληνικό χώρο όσο και στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και της Νοτιοανατολικής Μεσογείου σε άμεση συνάρτηση με τις τρέχουσες εξελίξεις ενώ βασικός στόχος ήταν η προώθηση της επιχειρηματικότητας και του διαλόγου για τα πιο κρίσιμα ζητήματα της ελληνικής ενεργειακής ατζέντας. Πρέπει επίσης να αναφερθεί ότι κατά τη διάρκεια της δεύτερης μέρας του Συνεδρίου παρουσιάστηκαν μια πληθώρα επιστημονικών εργασιών τα οποία επιλέχθηκαν από την Επιστημονική Επιτροπή του Συνεδρίου βάσει αυστηρών κριτηρίων στα πλαίσια της διαδικασίας “Call for Papers”. Με μεγάλη συμμετοχή εταιρειών και με περισσότερους από 50 ομιλητές και panelists, το 15ο Εθνικό Συνέδριο «Ενέργεια και Ανάπτυξη» ξεκίνησε τις εργασίες του με την πολύ σημαντική ομιλία του Υφυπουργού ΠΕΚΑ κ.

Γιάννη Μανιάτη ενώ ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσίασαν οι ομιλίες των κκ. Ιωάννη Κωστόπουλου, Διευθύνοντος Συμβούλου των ΕΛΠΕ και Χάρη Σαχίνη, Προέδρου και Διευθύνοντος Συμβούλου της ΔΕΠΑ. Επίσης ιδιαίτερο ενδιαφέρον προκάλεσαν οι τέσσερις συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης (panel discussions) οι οποίες πραγματοποιήθηκαν επίσης την πρώτη μέρα του Συνεδρίου και επικεντρώθηκαν στα φλέγοντα θέματα της ενεργειακής επικαιρότητας και εστιάστηκαν κυρίως στην χονδρεμπορική αγορά ενέργειας, στα δίκτυα και τις επενδύσεις στις ΑΠΕ, στο φυσικό αέριο, καθώς και στη χρηματοδότηση των ενεργειακών υποδομών. Στις συζητήσεις αυτές συμμετείχαν εξέχοντα στελέχη της ελληνικής ενεργειακής αγοράς και συντονίσθηκαν από κορυφαίους εκπροσώπους της κάθε θεματικής.

B. Επισκόπηση Εργασιών Συνεδρίου

1^η Συνεδρία

Οι εργασίες του 15ου Εθνικού Συνεδρίου «Ενέργεια και Ανάπτυξη 2010», ξεκίνησαν με τα εισαγωγικά σχόλια του Προέδρου του IENE κ. **Ιωάννη Δεσύπρη** ο οποίος επεσήμανε το σημαντικό ρόλο τον οποίο διαδραματίζει το IENE παρέχοντας βήμα σε όλα τα στελέχη της αγοράς για την σύνθεση των απόψεων. Ο κ. **Δεσύπρης** αναφέρθηκε στην ανάγκη για ένα υγιή και ισότιμο ανταγωνισμό και την ελεύθερη πρόσβαση όλων των παιχτών της αγοράς στους ενεργειακούς πόρους της Ελλάδος με σκοπό το ανταγωνιστικό κόστος και την αξιοπιστία των υπηρεσιών που προσφέρονται στον τελικό αποδέκτη, δηλαδή τον καταναλωτή. Ο κ. **Δεσύπρης** τόνισε ότι οι προκλήσεις για την Ελλάδα είναι μεγάλες και οι αλλαγές στον ενεργειακό χάρτη οι οποίες αναμένονται να συμβούν στο προσεχές μέλλον θα είναι τεράστιες ενώ επισήμανε ότι το Συνέδριο «Ενέργεια & Ανάπτυξη» λαμβάνει χώρα σε μια πολύ κρίσιμη περίοδο για την κατάληξη όλων αυτών των σημαντικών εξελίξεων για την Ελλάδα .

Στην συνέχεια τον λόγο έλαβε ο κ. **Κωστής Σταμπολής**, ο Αντιπρόεδρος και Γεν. Δ/ντης του IENE ο οποίος εκτός των άλλων τόνισε ότι το Συνέδριο «Ενέργεια & Ανάπτυξη» πραγματοποιείται εν μέσω μια πρωτόγνωρης οικονομικής κρίσης για την Ελλάδα λόγω της πλημμελής διαχείρισης των δημοσίων οικονομικών τα τελευταία 30 χρόνια και ως συνέπεια των αυστηρών μέτρων του Μνημονίου. Ο κ. Σταμπολής τόνισε ότι παρά την φαινομική ακινησία του ενεργειακού σκηνικού της Ελλάδος τα τελευταία 15 χρόνια έχουν γίνει αρκετά μεγάλες αλλαγές όπως η είσοδος ανεξάρτητων παραγωγών στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, η διάσπαση του μονοπωλίου της ΔΕΗ, η μαζική είσοδος εταιρειών που ασχολούνται με επιτυχία στον τομέα των ΑΠΕ καθώς και η είσοδος και η συνεχή αύξηση στο ενεργειακό μίγμα της χώρας του φυσικού αερίου. Ωστόσο ο κ. **Σταμπολής** αναφέρθηκε στις συνεχείς πιέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με σκοπό να προσαρμοστεί η Ελλάδα με το 3^ο Ενεργειακό Πακέτο το οποίο απαιτεί εξάλειψη των μονοπωλίων και ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά ενέργειας. Ο κ. **Σταμπολής** αναφέρθηκε ακόμη στη ζοφερή οικονομική κατάσταση της Ελλάδος η οποία οδηγεί δυστυχώς πολλές εταιρείες του ενεργειακού τομέα να μειώσουν τις δραστηριότητές τους εντός της Ελλάδας και να στραφούν σε σημαντικές επενδύσεις σε μια πληθώρα άλλων χωρών.

Στη συνέχεια με ομιλία του ο υφυπουργός ΠΕΚΑ, κ. **Ιωάννης Μανιάτης**, αναφέρθηκε σε ολόκληρο το φάσμα του ενεργειακού κλάδου και επισήμανε τις νεότερες εξελίξεις σε ευρωπαϊκό και ελληνικό επίπεδο ενώ ενημέρωσε το κοινό για τις δράσεις που έχει αναλάβει το υπουργείο. Ιδιαίτερη αναφορά έκανε ο κ. Μανιάτης στα προγράμματα εξοικονόμησης ενέργειας, στην στρατηγική της Ε.Ε. για το 2020, στα ηλεκτρικά δίκτυα, αλλά και στο φυσικό αέριο και τις διεθνείς διασυνδέσεις της χώρας μας.

Ο κ. υφυπουργός ξεκίνησε την ομιλία του αναφερόμενος στην πρόσφατη ανακοίνωση της νέας ευρωπαϊκής ενεργειακής στρατηγικής για το 2020, η οποία θα απαιτήσει πόρους ύψους 1 τρις ευρώ και θέτει ως προτεραιότητες την εξοικονόμηση, την ανταγωνιστικότητα στην αγορά, την τεχνολογική υπεροχή

της Ευρώπης και τις διεθνείς διαπραγματεύσεις. Όσον αφορά το πρώτο σκέλος, αυτό της εξοικονόμησης, ο κ. **Μανιάτης** σημείωσε ότι το πρόγραμμα «εξοικονομώ κατ' οίκον» του ΥΠΕΚΑ παρακολουθείται προσεκτικά από τα αρμόδια κοινοτικά όργανα και αποτελεί πρότυπο. Σύμφωνα με τον ίδιο, στο εξής θα δοθεί έμφαση στην ενεργειακή εξοικονόμηση στα πλαίσια των δημοσίων συμβάσεων, ενώ ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδει στο πρόγραμμα «χτίζοντας το μέλλον», που ανακοίνωσε ο πρωθυπουργός τον τελευταίο μήνα (Νοέμβριος του 2010).

Όσον αφορά τις ΑΠΕ, ο κ. **Μανιάτης** υπενθύμισε τον στόχο για εγκατάσταση 8.000-10.000 MW ηλεκτρικής ισχύς από ΑΠΕ ως το 2020, καθώς και τη σημασία της ανάπτυξης του εθνικού ηλεκτρικού δικτύου. Για το σκοπό αυτό, προωθείται από κοινού με τον ΔΕΣΜΗΕ η διασύνδεση των νήσων με το ηπειρωτικό σύστημα, η οποία αναμένεται να στοιχίσει περί τα 4-5 δις ευρώ. Στο φυσικό αέριο, οι σημαντικότερες άμεσες εξελίξεις είναι η προκήρυξη νέων διαγωνισμών για τις ΕΠΑ, η οποία αναμένεται στα τέλη του έτους, καθώς και η αναβάθμιση της αποθηκευτικής δυνατότητας της Ρεβυθούσας κατά 95 εκατ. κ.μ. Στον τομέα των διεθνών διασυνδέσεων, ο κ. **Μανιάτης** αναφέρθηκε στην πορεία υλοποίησης του αγωγού South Stream, την οποία χαρακτήρισε ικανοποιητική, με το ελληνικό κομμάτι να ολοκληρώνεται ως το 2015. Από την άλλη, όσον αφορά τον Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολη, ο κ. υφυπουργός αναγνώρισε τα προβλήματα που υπάρχουν από την βουλγαρική πλευρά, αλλά στάθηκε στα πλεονεκτήματα για την εθνική και την τοπική οικονομία, αφού το έργο θα αναλάβουν ελληνικές εταιρείες, θα αποφέρει έσοδα 35-50 εκατ. ευρώ ετησίως και θα δημιουργήσει 1.500 νέες θέσεις εργασίας.

Τέλος, ο κ. **Μανιάτης** έκανε ιδιαίτερη μνεία για τα νέα τιμολόγια ηλεκτρισμού, που θα έχουν βασικές επιπτώσεις για τα νοικοκυριά και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ενώ τόνισε ότι η απόφαση για την ανάδοχο του λιγνιτωρυχείου της Βεύης θα ανακοινωθεί ως τα τέλη του έτους και μίλησε και για τη γεωθερμία, ανακοινώνοντας ότι οι σχετικοί διαγωνισμοί θα ανακοινωθούν σύντομα.

Στη ομιλία του ο Διευθύνων Σύμβουλος των ΕΛΠΕ κ. **Ιωάννης Κωστόπουλος** τόνισε την ανάγκη να διαδραματίσουν τα Ελληνικά Πετρέλαια πρωταγωνιστικό ρόλο κυρίως στην περιοχή της Αν. Μεσογείου, στην οποία προβλέπεται μεγάλη αύξηση της ζήτησης πετρελαιοειδών, καθώς και μεγάλες δυνατότητες εξαγωγών. Σύμφωνα με τον κ. **Κωστόπουλο** τα μικρά διυλιστήρια είναι αυτά που έχουν τις μικρότερες πιθανότητες να επιβιώσουν τελικά, μεσοπρόθεσμα, στον διεθνή ανταγωνισμό, ενώ θα βγουν ενδυναμωμένα αυτά τα οποία θα έχουν τη δυνατότητα μετατροπής και διύλισης του αργού σε πολλά είδη πετρελαιοειδών.

Ήδη δεν είναι λίγα τα διυλιστήρια εκείνα που οδηγούνται σε κλείσιμο ή μετατρέπονται σε αποθηκευτικούς χώρους. Τα ΕΛΠΕ αναπροσαρμόζουν συνεχώς τη στρατηγική τους, γνωρίζοντας ότι ο περιφερειακός ανταγωνισμός θα συνεχίσει να αυξάνεται, όχι μόνον από τα ευρωπαϊκά διυλιστήρια, αλλά και από αυτά άλλων περιοχών, όπως η Ινδία ή οι αραβικές χώρες τα οποία διατηρούν αποθηκευτικούς χώρους και εγκαταστάσεις στη Μεσόγειο. Επίσης, τα ΕΛΠΕ δίνουν μεγάλη σημασία και επενδύουν ουσιαστικά σε τεχνολογικές καινοτομίες βελτίωσης στην απόδοση και πιο σύγχρονες μεθόδους διύλισης. Στοιχείο, επίσης, αποτελεί η βιώσιμη ανάπτυξη και τα περιβαλλοντικά έργα (όπως η μείωση υγρών αποβλήτων και θείου). Τέλος, πρέπει να σημειώσουμε ότι τα ΕΛΠΕ είναι η εταιρεία με τη μεγαλύτερη επενδυτική δραστηριότητα αφού το ποσό το οποίο έχει δεσμεύσει για την περίοδο 2008-2012 ανέρχεται σε 2,2 δις ευρώ, με την παράλληλη δημιουργία αρκετών χιλιάδων θέσεων εργασίας. Μεγάλες ανακατατάξεις στην διεθνή αγορά αερίου επεσήμανε στην δική του ομιλία ο Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της ΔΕΠΑ κ. **Χάρης Σαχίνης**. Η υπερπροσφορά που δημιουργήθηκε από την μεγάλη παραγωγή και εκμετάλλευση shale gas στις ΗΠΑ, οι οποίες από μεγάλος καταναλωτής αναδείχθηκε σε μεγάλο εξαγωγέα, προκάλεσε ραγδαία πτώση των τιμών του LNG και πλεόνασμα στη διεθνή αγορά. Από την άλλη οι τιμολογιακές διαφορές μεταξύ μακροπρόθεσμων και βραχυπρόθεσμων συμβολαίων ενίοτε δημιουργούν διάφορα θέματα και προβληματισμούς όχι μόνον στις διεθνείς

αγορές αλλά και στην ελληνική, καθώς δύο από τους μεγαλύτερους προμηθευτές της ελληνικής αγοράς, η Ρωσία και η Αλγερία προσπαθούν να κρατήσουν τους όρους των μακροπρόθεσμων τιμολογήσεων.

Αναφορικά με την ελληνική αγορά φυσικού αερίου ο κ. **Σαχίνης** τόνισε ότι έχουν γίνει καθοριστικά βήματα για την απελευθέρωση της αγοράς, καθώς κατά το 2010, το 12% του εισαγόμενου φυσικού αερίου εισήχθη στην Ελλάδα από ιδιωτικές εταιρείες. Βέβαια το ρυθμιστικό πλαίσιο για την απελευθέρωση της αγοράς πρέπει να συμπληρωθεί και να βελτιωθεί. Το μεγαλύτερο μέρος της ζήτησης φυσικού αερίου τα δύο τελευταία χρόνια αλλά και για τα επόμενα δέκα χρόνια, ως το 2020 πρόκειται να προέλθει από τον τομέα του ηλεκτρισμού και λιγότερο από την βιομηχανία και τους οικιακούς καταναλωτές. Άλλωστε μέχρι το 2020 δεν προβλέπεται αύξηση της ζήτησης φυσικού αερίου στην Ελλάδα άνω των 7 δισεκατομμυρίων κυβικών μέτρων.

Ο κ. **Σαχίνης** αναφέρθηκε επίσης στα μεγάλα ανταγωνιστικά έργα αγωγών όπως ο Nabucco, ITGI και TAP ενώ επισήμανε ότι σε τρεις μήνες η κοινοπραξία του Shah Deniz 2 θα αποφασίσει που θα διοχετεύσει τελικά τις πρώτες ποσότητες αερίου. Πάντως η ΔΕΠΑ με τους σχεδιαζόμενους interconnectors Ελλάδα – Βουλγαρία, Ελλάδα – Αλβανία και Ελλάδα - F.Y.R.O.M. καθώς και τα άλλα μεγάλα σχεδιαζόμενα έργα, προσδοκά να πρωταγωνιστήσει στο άνοιγμα του Νοτίου Διαδρόμου, να συμβάλλει στην ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης και να βοηθήσει την Ελλάδα να αναδειχθεί σε ενεργειακό κόμβο.

Ο πρόεδρος της ΕΣΗΑΠΕ , κος **Γιώργος Περιστερής**, επεσήμανε ότι στο θέμα των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) η κρατική μηχανή έχει καθυστερήσει πολύ. Από την μία, οι επενδυτές των ΑΠΕ πρέπει να αλλάξουν νοοτροπία και να προσαρμοστούν στις νέες συγκυρίες ενώ από την άλλη οι κρατικοί μηχανισμοί πρέπει να ενεργοποιηθούν. Ο κος **Περιστερής** φάνηκε θετικός αναφορικά με την διαδικασία του fast track ως γενικά σωστό μέτρο, ωστόσο τόνισε επίσης, ότι δεν θα πρέπει να προτιμούνται μόνο ξένες εταιρίες

αλλά παράλληλα να δίδονται ίσες ευκαιρίες και σε ελληνικές εταιρίες, οι οποίες δυστυχώς επειδή δεν βρίσκουν πρόσφορο έδαφος στην Ελλάδα αναγκάζονται να κάνουν επενδύσεις στο εξωτερικό. Ο στόχος 20-20-20 είναι πολύ σημαντικός για την εθνική στρατηγική αλλά η πολιτεία θα πρέπει να έχει τα εργαλεία εκείνα τα οποία χρειάζονται για γρήγορη και άμεση αδειοδότηση μεγάλων αλλά και μικρών ενεργειακών επενδύσεων. Τέλος, ο κος **Περιστέρης** δίνοντας μία αισιόδοξη νότα στις εκτιμήσεις του σχετικά με το ενεργειακό μέλλον, υποστήριξε ότι η Ελλάδα μπορεί και έχει τις δυνατότητες, κυρίως μέσω της εκμετάλλευσης των ΑΠΕ, να γίνει καθαρός εξαγωγέας ενέργειας.

Αμέσως μετά το τέλος της 1^{ης} Συνεδρίας ακολούθησε συζήτηση Στρογγυλής Τράπεζας με τη συμμετοχή σημανόντων στελεχών τραπεζικών ιδρυμάτων, οι οποίοι αντάλλαξαν απόψεις για την χρηματοδότηση των ενεργειακών υποδομών στη δύσκολη οικονομική συγκυρία στην οποία βρίσκεται η χώρα μας. Τη συζήτηση συντόνισε το μέλος του ΔΣ του IENE κ. Κωνσταντίνος Παπαμιχαλόπουλος, δικηγόρος (Partner KDGI), ενώ ανάμεσα στους συμμετέχοντες ήταν ο κ. Μάνος Ζωζωνάκης, (Emporiki Bank), ο κ. Ιωάννης Εμίρης (Alpha Bank), ο κ. Κωνσταντίνος Σταυρίδης (ETE) και ο Ρικάρντο Λαμπίρης (HSBC).

2η Συνεδρία

Στην 2η Συνεδρία, η οποία είχε θέμα την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, ο Δρ. **Γιάννης Κελεμένης**, Managing Partner, Kelemenis & Co., Law Firm, έκανε μια εκτενή παρουσίαση αναφορικά με την νομοθετική προσαρμογή της Ελλάδος στην 3η Ενεργειακή Νομοθετική Δέσμη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (γνωστό ως τρίτο ενεργειακό πακέτο) ενώ ανέλυσε τις προοπτικές στην ελληνική αγορά ηλεκτρισμού.

Ο Δρ. **Κελεμένης** τόνισε την ανάγκη για ενίσχυση της διαφάνειας, την καλύτερη λειτουργία της λιανικής αγοράς ηλεκτρισμού ενώ έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην ανάγκη για αποτελεσματικότερο διαχωρισμό δραστηριοτήτων των διαχειριστών των συστημάτων μεταφοράς και των διαχειριστών

συστημάτων διανομής. Ενδεδειγμένη ήταν η αναφορά του Δρ. **Κελεμένη** στα σενάρια και τις επιλογές διαχωρισμού των δραστηριοτήτων της ΔΕΗ ενώ τόνισε την ανάγκη να δοθεί σε κάθε περίπτωση μεγαλύτερη δύναμη για έλεγχο στην ΡΑΕ.

Την επόμενη συζήτηση Στρογγυλής Τράπεζας συντόνισε ο Καθ. **Παντελής Κάπρος** (ΕΜΠ) μέλος του ΔΕ του Ινστιτούτου και Πρόεδρος της Επιστημονικής Επιτροπής του ΙΕΝΕ, απασχόλησε το ζήτημα της ημερήσιας αγοράς ηλεκτρισμού. Στη συζήτηση πήραν μέρος ο Καθ. **Εμμανουήλ Κακαράς**, Γενικός Δ/ντής του ΕΣΑΗ, κ. **Κωνσταντίνος Κουκλέλης**, εκ μέρους της ΒΙΟΧΑΛΚΟ, ο Ειδικός Σύμβουλος της ΡΑΕ, ο Δρ. **Γιάννης Δεσύπρης**, Δ/ντής Ρυθμιστικών Θεμάτων, Όμιλος Μυτιληναίος Α.Ε. και Μέλος Δ.Σ., Protergia Α.Ε., ο κ. **Γιώργος Κουτζούκος**, ο Δ/νων Σύμβουλος της EGL Hellas, κ. **Γιώργος Πεπόνης**, ο κ. **Ανδρέας Τζουρός**, Δ/νων Σύμβουλος της ELPEDISON Ενεργειακή, ο κ. **Μιχάλης Φιλίππου**, Δ/ντής Ημερήσιου Ενεργειακού Προγραμματισμού, ΔΕΣΜΗΕ και ο κ. **Σπύρος Τσαρούχης**, Δ/νων Σύμβουλος, ΑΤΕΛ ΕΛΛΑΣ Α.Ε. Η συζήτηση επικεντρώθηκε στις σημαντικές στρεβλώσεις που παρατηρούνται στη λειτουργία της καθημερινής αγοράς ηλεκτρισμού. Κοινή ήταν η διαπίστωση για την ανάγκη εισαγωγής ενός νέου μοντέλου για την ημερήσια αγορά που θα αντανάκλα τις πραγματικές τιμές.

3^η Συνεδρία

Την τρίτη Συνεδρία, η οποία επικεντρώθηκε στο άνοιγμα της αγοράς ενέργειας φυσικού αερίου, συντόνισε ο Πρόεδρος του ΙΕΝΕ Δρ. **Ιωάννης Δεσύπρης**. Συμμετέχοντες στην συζήτηση ήταν οι κκ. **Max Vauthier** (Πρόεδρος της LNG Brokers, Παρίσι), κ. **Σπύρος Παλαιογιάννης** (Αντιπρόεδρος της ΔΕΠΑ Α.Ε.), κ. **Μιχάλης Θωμαδάκης** (Αντιπρόεδρος ΡΑΕ), κ. **Γιώργος Παπαρσένος** (Διευθύνων Σύμβουλος, ΔΕΣΦΑ) και ο κ. **Παναγιώτης Κανελλόπουλος**, Δ/νων Σύμβουλος της M&M Gas Co. SA. Ακολούθησε συζήτηση Στρογγυλής Τράπεζας για τα Δίκτυα και τις

Επενδύσεις στις ΑΠΕ, με συντονιστή τον κ. **Γιάννη Χατζηβασιλειάδη**, Γενικό Γραμματέα του IENE, με τη συμμετοχή του Προέδρου του ΔΕΣΜΗΕ Καθ. **Μιχάλη Παπαδόπουλου**, του κ. **Παναγιώτη Παπασταματίου**, Προέδρου της ΕΛΕΤΑΕΝ, του Προέδρου του ΣΕΦ κ. **Χρήστου Καλυβιώτη**, του κ. **Κωνσταντίνου Τίγκα**, εκ μέρους του ΚΑΠΕ και του κ. **Ηλίας Κακιόπουλος**, Μέλος Δ.Ε., Σύνδεσμος Μικρών Υδροηλεκτρικών Έργων.

Ο κ. **Χατζηβασιλειάδης** έθεσε κάποια βασικά ερωτήματα πάνω στα οποία κινήθηκε η συζήτηση σχετικά με την απλοποίηση των αδειοδοτικών διαδικασιών, τις αδρανείς αιτήσεις και άδειες, τον ανασχεδιασμό των τιμολογίων της αγοράς (Feed-in Tariff), το κατάλληλο μίγμα για τις ΑΠΕ και αν τελικά θα μπορέσει να επιτευχθεί ο στόχος για το 2020.

Συγκεκριμένα ο πρόεδρος του ΔΕΣΜΗΕ κ. **Μιχάλης Παπαδόπουλος** μιλώντας στη συζήτηση τόνισε ότι, με βάση τα προγραμματισμένα έργα, το δίκτυο θα είναι σε θέση να υποστηρίξει την εγκατάσταση 8.000 MW από αιολικά ως το 2020, τη στιγμή, που σε αυτήν την κατηγορία ΑΠΕ, με βάση τον προγραμματισμό, θα υλοποιηθούν περί τα 7500 MW. Ο κ. **Παπαδόπουλος** πρόσθεσε, πάντως, ότι απαιτείται η εξέταση των ορίων διείσδυσης, καθώς και η υλοποίηση μονάδων ευέλικτης παραγωγής και εγκαταστάσεων αποθήκευσης. Ο πρόεδρος του ΔΕΣΜΗΕ παρουσίασε τους τέσσερις άξονες στους οποίους θα πραγματοποιηθεί η διασύνδεση των νήσων με το ηπειρωτικό ηλεκτρικό δίκτυο. Ειδικά για τις Κυκλάδες, αναμένεται να έχει ολοκληρωθεί το πρώτο μέρος του έργου από την ΔΕΗ ως το 2015. Όσον αφορά την Κρήτη, τα προγραμματισμένα σχέδια αγγίζουν τα 2.500 MW, ενώ για την περίπτωση του Βορείου Αιγαίου υπολογίζονται περί τα 700 MW.

4^η Συνεδρία

Ο Δρ. **Ντίνος Νικολάου**, γεωλόγος πετρελαίου, στην δική του τοποθέτηση, αναφέρθηκε εκτενώς στις έρευνες πετρελαίου στην Ανατολική Μεσόγειο. Ιδιαίτερη αναφορά έκανε στο κοιτάσμα Tamar νοτίως της Κύπρου, καθώς και

στις εκτιμήσεις για τεράστιες ποσότητες φυσικού αερίου στην ευρύτερη περιοχή. Στη συνέχεια, επέκρινε την ελληνική κυβέρνηση για την απροθυμία της να προχωρήσει σε έρευνες πετρελαίου και στους σχετικούς διαγωνισμούς. Μάλιστα, παρουσίασε και χάρτη της Μεσογείου, όπου ήταν χαρακτηριστικά εμφανής η απουσία κοιτασμάτων από τον ελληνικό χώρο, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες χώρες της περιοχής, καθώς στην Ελλάδα δεν έχουν προχωρήσει καθόλου οι σχετικές έρευνες.

Την απουσία ερευνών στην Ελλάδα υπογράμμισε και στην δική του ομιλία ο κ. **Ηλίας Κονοφάγος**, Αντιπρόεδρος της Flow SA (Τμήμα Ανάπτυξης Υδρογονανθράκων), ενώ αναφερόμενος στα κοιτάσματα της ΝΑ Μεσογείου, επισήμανε ότι σύμφωνα με εκτιμήσεις πολλών φορέων, ότι μεγάλο μέρος αυτών πρέπει να βρίσκεται εντός των ορίων της ελληνικής ΑΟΖ, ΝΑ της Κρήτης.

Στην 4η Συνεδρία του “Ενέργεια και Ανάπτυξη 2010” με την οποία ξεκίνησε η δεύτερη ημέρα του Συνεδρίου (Τρίτη, 23 Νοεμβρίου), ο κ. **Simon Uzunov**, επικεφαλής του Τομέα Ηλεκτρισμού του Energy Community Secretariat που εδρεύει στη Βιέννη αναφέρθηκε στην πρόοδο της διασύνδεσης των δικτύων της περιοχής της ΝΑ Ευρώπης.

Στη Συνεδρία αυτή, που ήταν αφιερωμένη στην περιφερειακή διάσταση της ενεργειακής αγοράς, ο κ. **Uzunov** παρατήρησε, ωστόσο, ότι η ΝΑ Ευρώπη υστερεί ακόμη σημαντικά σε αύξηση της εγκατεστημένης ισχύος ηλεκτρισμού. Δήλωσε, όμως, αισιόδοξος, καθώς η πρόοδος των επενδύσεων στον τομέα αυτόν θα επιταχυνθεί σημαντικά από την ανάπτυξη στις διασυνδέσεις των δικτύων ηλεκτρισμού. Ο Γενικός Διευθυντής του IENE κ. **Κωστής Σταμπολής**, μιλώντας στην ίδια Συνεδρία, τόνισε την σημασία των διασυνοριακών αγωγών φυσικού αερίου (interconnectors), και των ηλεκτρικών διασυνδέσεων για την ενεργειακή ανάπτυξη της ΝΑ Ευρώπης. Υπογράμμισε, μάλιστα, ότι οι μικροί διασυνοριακοί αγωγοί είναι προτιμότεροι και οικονομικά πιο ανταγωνιστικοί σε σχέση με τους μεγάλους διηπειρωτικούς

αγωγούς και άρα κυβερνήσεις και εταιρείες θα έπρεπε να δώσουν προτεραιότητα στη δημιουργία δικτύων ενεργειακών διασυνδέσεων. Τέλος, στην συζήτηση Στρογγυλής τράπεζας που ακολούθησε, επισημάνθηκε ο κίνδυνος η απουσία ερευνών στον τομέα των υδρογονανθράκων στην χώρα μας να οδηγήσει σε δραστική μείωση των έμπειρων στελεχών του κλάδου.

5^η Συνεδρία

Στην 5η Συνεδρία, με θέμα τις εξελίξεις στη διεθνή ενεργειακή σκηνή, στην ομιλία του ο Dr . **Leo Drollas** Deputy Director and Chief Economist του γνωστού think tank CGES του Λονδίνου, ανέλυσε τους παράγοντες εκείνους που καθορίζουν τις διεθνείς τιμές του πετρελαίου ενώ υπογράμμισε ότι τα παγκόσμια αποθέματα πετρελαίου επαρκούν για την μελλοντική κάλυψη της ζήτησης για τα επόμενα 40 χρόνια. Στη συνέχεια, παρουσίαση της ετήσιας έκθεσης του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας (IEA), World Energy Outlook 2010 έκανε ο Dr . **Timur Gul** Senior Energy Analyst του Οργανισμού, τονίζοντας ότι η Συμφωνία της Κοπεγχάγης, τον Δεκέμβριο του 2009 και η κοινή απόφαση των χωρών του G20 για κατάργηση των επιδοτήσεων αποτελούν σημαντικά βήματα προόδου. Παραδέχθηκε, ωστόσο, ότι ακόμη βρισκόμαστε μακριά από τον δρόμο για έναν πραγματικά βιώσιμο ενεργειακό κόσμο. Ο κ. Gul τόνισε ότι κεντρικό σενάριο της εφετινής έκδοσης, το επονομαζόμενο “New Policies Scenario”, λαμβάνει υπ’ όψιν τις μεγάλες πολιτικές δεσμεύσεις και τους σχεδιασμούς που έχουν ανακοινώσει οι κυβερνήσεις των κρατών ανά τον κόσμο. Το σενάριο αυτό αποδίδει την προβλεπόμενη αύξηση της πρωτογενούς ενεργειακής ζήτησης κατά 93% στις χώρες εκτός ΟΟΣΑ, με την Κίνα να αποτελεί τον πρωταθλητή στις επιδόσεις αυτές με 36%, μέχρι το 2030. Ήδη, τα προκαταρκτικά στοιχεία του IEA για το 2009 δείχνουν ότι η Κίνα εκτοπίζει τις ΗΠΑ από την πρώτη θέση, παρ’ ότι η κατά κεφαλήν ενεργειακή κατανάλωσή της παραμένει χαμηλή.

Στην ίδια Συνεδρία, ομιλητής ήταν και ο κ. **Hans ten Berge**, Γενικός Γραμματέας του ευρωπαϊκού οργανισμού Eurelectric, με έδρα τις Βρυξέλλες ο οποίος κατέδειξε αποτελεσματικούς τρόπους για μηδενική έκλυση ρύπων από την παραγωγή ηλεκτρισμού στην Ευρώπη μέχρι το 2050. Ο κ. **Berge** μια σειρά από σενάρια βάσει των οποίων προβλέπεται η έκλυση ρύπων τα επόμενα 40 χρόνια στην Ευρώπη από την παραγωγή ηλεκτρισμού τονίζοντας ότι θα πρέπει να γίνει συνδυασμένη ανάπτυξη των ΑΠΕ και της πυρηνικής ενέργειας ενώ απαιτούνται τεράστιες επενδύσεις σε νέα ηλεκτρικά δίκτυα.

Τέλος ο κ. **Erlend Fjosna**, Τεχνικός Σύμβουλος της ευρωπαϊκής ΜΚΟ Bellona, με έδρα το Όσλο της Νορβηγίας ο οποίος έκανε παρουσίαση του «Οδικού Χάρτη» για τη δέσμευση και αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα (CCS) στην Ελλάδα. Ο κ. **Fjosna** αφού αναφέρθηκε σύντομα στην διαδικασία CCS αναφέρθηκε εκτενώς στην Ελλάδα και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ενεργειακού μίγματος τονίζοντας ότι η χρήση του λιγνίτη στην παραγωγή ηλεκτρισμού είναι για την Ελλάδα αναγκαία καθώς ο λιγνίτης αποτελεί πολύτιμη πηγή παραγωγής ενέργειας. Ο κ. **Fjosna** αναφέρθηκε στις τοποθεσίες όπου θα μπορούσε να γίνει αποθήκευση του διοξειδίου αλλά και στους τρόπους ενώ τόνισε τα πλεονεκτήματα αυτού του είδους της τεχνολογίας για τις ενεργειακές ανάγκες της Ελλάδας. Ακολούθησε το επίσημο γεύμα του 15ου Εθνικού Συνεδρίου «Ενέργεια και Ανάπτυξη», με προσκεκλημένο ομιλητή τον κ. **Γιώργο Περιστέρη**, ως Πρόεδρο της ΓΕΚ-ΤΕΡΝΑ. Ο κ. **Περιστέρης** μίλησε για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ιδιωτικές επιχειρήσεις που διαθέτουν ίδια παραγωγή στη χώρα μας, καθώς και στις ανισοροπίες του κλάδου της ενέργειας. Ανέφερε, επίσης, πως σήμερα υπάρχουν διαθέσιμα κεφάλαια ύψους 20 δις ευρώ για επενδύσεις στις ΑΠΕ και τα νέα δίκτυα, τις οποίες το κράτος πρέπει να εκμεταλλευθεί άμεσα, προτού να είναι πολύ αργά.

Ο κ. **Περιστέρης** τόνισε ότι είναι αδιανόητο να μένει ανεκμετάλλευτο το τεράστιο δυναμικό των ΑΠΕ που υπάρχει στην Ελλάδα ενώ ως χώρα θα μπορούσαμε να είχαμε τη δυνατότητα να γίνουμε καθαρός εξαγωγέας

ενέργειας. Ο κ. **Περιστερής** αναφέρθηκε στον σημαντικό ρόλο και στα συνδυασμένα οφέλη που πρόσφεραν στην αγορά ηλεκτρισμού οι ανεξάρτητοι παραγωγοί και χωρίς τους οποίους η συγκεκριμένη αγορά θα είχε μείνει πολλά χρόνια πίσω. Ο κ. **Περιστερής** αναφέρθηκε εκτενώς στις στρεβλώσεις της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και στις λανθασμένες επιλογές που έχουν κατά καιρούς γίνει από την πολιτεία, μοντέλα τα οποία έχουν οδηγήσει δυστυχώς σε χειραγώγηση και λανθασμένη διαχείριση των τιμών.

Το Συνέδριο έκλεισε τις εργασίες του με δύο συνεδρίες με θέμα «Οδικός Χάρτης για το 2020: Κρίσιμες Επενδύσεις και Τεχνολογίες», ενώ, παράλληλα, πραγματοποιήθηκαν 14 προφορικές παρουσιάσεις και 21 υπό την μορφή poster. Είχε προηγηθεί πρόσκληση υποβολής εργασιών, με πολύ μεγάλη ανταπόκριση από επιστήμονες και ερευνητές και αυστηρή επιλογή των προκριθέντων εργασιών από την επιστημονική επιτροπή του συνεδρίου.

Γ. Συμπεράσματα του 15^{ου} Εθνικού Συνεδρίου «Ενέργεια & Ανάπτυξη 2010»

Οι προκλήσεις και τα εμπόδια που δημιουργεί η οικονομική κρίση στην Ελλάδα μαζί με τα σενάρια για συρρίκνωση των αγορών και εκτεταμένη ύφεση μονοπώλησαν σχεδόν την πληθώρα των συζητήσεων και των παρουσιάσεων στο 15^ο Εθνικό Συνέδριο «Ενέργεια & Ανάπτυξη 2010» που διοργάνωσε το IENE χωρίς ωστόσο να λείπουν και τα αισιόδοξα σενάρια τα οποία καταδεικνύουν ότι με τις κατάλληλες πολιτικές και την υιοθέτηση των πιο αποτελεσματικών μοντέλων είναι δυνατόν το μειονέκτημα της οικονομικής κρίσης να μετεξελιχθεί μακροχρόνια σε πλεονέκτημα.

Διάχυτο ήταν το συμπέρασμα ότι ο χρόνος ο οποίος είχε μέχρι τώρα αναλωθεί σε λανθασμένες επιλογές και χωρίς νόημα πισωγυρίσματα ήταν νευραλγικός και πολύτιμος ενώ αποφάσεις οι οποίες θα έπρεπε να είχαν ληφθεί κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας τώρα είμαστε υποχρεωμένοι να τις λάβουμε

και να τις υλοποιήσουμε μέσα σε λίγους μόνο μήνες. Η εσωστρέφεια της ελληνικής πολιτείας που τροφοδοτείται συνεχώς από ένα δυσκίνητο σύστημα χωρίς τις διεξόδους που δίνει η ελεύθερη οικονομία αναγκάζει αρκετούς Έλληνες επιχειρηματίες να κατευθύνουν τις επενδύσεις τους στο εξωτερικό ενώ από την άλλη αποθαρρύνει τους ξένους επενδυτές απ' το να επενδύσουν στην Ελλάδα.

Μία από τις βασικές καινοτομίες του 15ου Εθνικού Συνεδρίου Ενέργειας, ήτο η οργάνωση μίας σειράς συζητήσεων στρογγυλής τραπέζης (panel discussion) κατά τη διάρκεια της πρώτης ημέρας (22/11/10), με τη συμμετοχή κορυφαίων εκπροσώπων του κλάδου από τον ιδιωτικό και κρατικό τομέα. Οι ενότητες που καλύφθηκαν συμπεριέλαβαν την αγορά ηλεκτρισμού, φυσικού αερίου, δίκτυα και τις επενδύσεις στις ΑΠΕ. Ένα σημαντικό μέρος των συμπερασμάτων που προέκυψαν από το συνέδριο, στηρίχθηκε στις θέσεις και απόψεις που διατυπώθηκαν στις ανωτέρω συζητήσεις.

Ειδικότερα τα συμπεράσματα από το «Ενέργεια & Ανάπτυξη 2010» μπορούν να διατυπωθούν ως εξής:

Αγορά Ηλεκτρικής Ενέργειας

1. Ο τομέας του ηλεκτρισμού όπου αφιερώθηκε ένα σημαντικό μέρος των εργασιών του συνεδρίου, χαρακτηρίζεται από την καθημερινή λειτουργία παλαιών και ρυπογόνων ηλεκτροπαραγωγικών μονάδων (με καύση λιγνίτη) με χαμηλή απόδοση, οι οποίες εκτοπίζουν τη λειτουργία μονάδων τελευταίας τεχνολογίας, με υψηλή απόδοση (με καύση φυσικού αερίου). Παράλληλα μένουν αναπάντητα ερωτήματα, όπως πώς είναι δυνατόν να υφίστανται οικονομική ζημία οι νέοι παραγωγοί και οι έμποροι λιανικής ενώ είναι αδιανόητο σε εποχή χαμηλής ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας και μεγάλης οικονομικής κρίσης, οι καταναλωτές υψηλής τάσης, χωρίς τους οποίους δεν θα λειτουργούσαν οι λιγνιτικές μονάδες το βράδυ, ή στις ώρες χαμηλής ζήτησης, να υπερχρεώνονται σε ηλεκτρικό ρεύμα.

2. Είναι ανάγκη να διαφυλαχθεί η ανεξαρτησία του Διαχειριστή Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΣΜΗΕ) ενώ θα πρέπει το συντομότερο να εφαρμοστεί ένα σύστημα που να επιλέγει τον ιδιοκτησιακό διαχωρισμό για τα συστήματα μεταφοράς και διανομής, είτε άμεσα, είτε στο ορατό μέλλον. Κοινή ήτο η διαπίστωση ότι η σημερινή χονδρεμπορική και η λιανική αγορά λειτουργούν με πολλές και σοβαρές στρεβλώσεις. Μια απ' αυτές είναι ότι οι μονάδες ηλεκτρισμού με φυσικό αέριο, που είναι οι πιο σύγχρονες και αποδοτικές, ζημιώνονται από την συμμετοχή τους στην χονδρεμπορική αγορά, γεγονός που αποδίδεται στις στρεβλώσεις της αγοράς και όχι στην ανταγωνιστικότητα τους.

3. Όλοι οι συμμετέχοντες στις συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης συμφώνησαν ότι οι μονάδες Φυσικού Αερίου θα έπρεπε να αποτελούν την ραχοκοκαλιά της διαδικασίας μετάβασης, από την εποχή του λιγνίτη στην εποχή των ΑΠΕ, με τις όποιες επενδύσεις να στηρίζονται σε μονάδες τελευταίας τεχνολογίας. Σήμερα δυστυχώς οι ιδιώτες ηλεκτροπαραγωγοί δεν μπορούν να πωλήσουν την ενέργεια που παράγουν σε τιμές επωφελείς αλλά αντίθετα σε πολλές περιπτώσεις πωλούν την ηλεκτρική ενέργεια σε τιμές κάτω του κόστους που τελικά μπορεί να οδηγήσουν και στην χρεοκοπία τους. Είναι ενδεικτικό ότι μια τυπική μονάδα φυσικού αερίου ισχύος 400 MW οδηγεί σε απώλειες ύψους 24 – 30 εκατομμύρια ευρώ τον χρόνο (στοιχεία 2010). Έτσι σήμερα πριμοδοτούνται και λειτουργούν οι πλέον περιβαλλοντικά επιβαρημένοι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής με αποτέλεσμα να απαξιώνονται και να αποκλείονται στην πράξη οι μονάδες τελευταίας τεχνολογίας, όπως οι συνδυασμένου κύκλου με καύσιμο φυσικό αέριο, ενώ από την άλλη δίνονται τα ίδια ΑΔΙ σε όλες τις μονάδες, ανεξαρτήτως αν έχουν ή δεν έχουν διαθεσιμότητα, ανεξαρτήτως αν έχουν ή δεν έχουν την ισχύ που «πλασματικά» δηλώνουν και ανεξαρτήτως της περιβαλλοντικής τους συμπεριφοράς.

4. Για να μπορέσει να υπάρξει υγιής ανταγωνισμός στο λιανικό εμπόριο ηλεκτρικής ενέργειας θα πρέπει οι ανεξάρτητοι προμηθευτές να αποκτήσουν ελεύθερη πρόσβαση στο φυσικό αέριο, αλλά και στην ηλεκτροπαραγωγή από μονάδες βάσης (δηλαδή λιγνίτες και υδροηλεκτρικά) και μονάδες αιχμής. Δηλαδή θα έπρεπε να έχουν τις ίδιες δυνατότητες πρόσβασης στην παραγωγή όπως η εταιρεία με την δεσπόζουσα θέση, δηλαδή η ΔΕΗ. Επομένως οι συζητήσεις που αφορούν την πρόσβαση τρίτων στη λιγνιτική παραγωγή πρέπει να γίνουν με διαφανή τρόπο και με μακροχρόνια προοπτική, που να διασφαλίζει υγιή ανταγωνισμό, λαμβάνοντας υπόψη και τις επενδύσεις που έγιναν τα τελευταία χρόνια από την ιδιωτική ηλεκτροπαραγωγή στην Ελλάδα.
5. Το τρίτο ενεργειακό πακέτο της Ε.Ε. σε ότι αφορά το φυσικό αέριο κωδικοποιεί μερικά θεμελιώδη αξιώματα για την ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας, όπως, μεταξύ άλλων, τις ζώνες εισόδου-εξόδου για τα συστήματα μεταφοράς και την εξισορρόπηση φορτίου, βασισμένου στην αγορά. Είναι προφανές ότι οδηγούμαστε σε ένα σύστημα κοστολόγησης της μεταφοράς του αερίου βασισμένο στην είσοδο και την έξοδο του αερίου. Ορισμένα μάλιστα σημεία του Κώδικα Αερίου χρειάζονται εκσυγχρονισμό ενώ θα πρέπει να επισημανθεί η πίεση που ασκεί η αυξημένη κατανάλωση του LNG στην τιμολόγηση του αερίου που μεταφέρεται μέσω αγωγού.
6. Μια βασική διαπίστωση του συνεδρίου ήτο ότι ο στόχος του 40% διείσδυσης των ΑΠΕ στην ηλεκτροπαραγωγή μέχρι το 2020, που έχει τεθεί από την κυβέρνηση, πρέπει να επανεκτιμηθεί όπως, επίσης, και το μίγμα των ΑΠΕ γι αυτόν το στόχο, όπως αναφέρεται στο σχέδιο δράσης που εστάλη στις Βρυξέλλες τον Ιούνιο του 2010. Αυτός ο πολύ φιλόδοξος στόχος σημαίνει υπερτριπλασιασμό της σημερινής συμμετοχής των ΑΠΕ στην ηλεκτρική ενέργεια κατά τα επόμενα 10 χρόνια και προϋποθέτει επενδύσεις σε δίκτυα της τάξεως των 4,5 δισ. ευρώ, ποσό που είναι

υπερδιπλάσιο της σημερινής αξίας των δικτύων που χρειάστηκε 60 και πλέον χρόνια η ΔΕΗ για να τη δημιουργήσει.

7. Επιπλέον, για την αντιμετώπιση της μεγάλης κλίμακας διείσδυσης ΑΠΕ στο σύστημα θα χρειασθούν αντλητικές μονάδες αλλά και ευέλικτοι σταθμοί φυσικού αερίου ανοικτού κύκλου, για τις οποίες όμως δεν υπάρχει το απαραίτητο θεσμικό πλαίσιο. Τα βασικότερα προβλήματα, όμως, που θα παρουσιασθούν είναι στη λειτουργία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, γιατί η διείσδυση του 40% σημαίνει μια μεγάλη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ, που θα διέπεται από το ισχύον τιμολόγιο της αγοράς των ΑΠΕ για τα επόμενα 20-25 χρόνια. Δηλαδή, μπορεί να παρουσιάζονται πολλές ημέρες το χρόνο όπου η ΟΤΣ θα είναι μηδενική και ενδεχομένως, αρνητική.
8. Ο άλλος σημαντικός παράγοντας που δεν έχει εκτιμηθεί ακόμη είναι η επιβάρυνση του ηλεκτρικού συστήματος από αυτό το φιλόδοξο στόχο, με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο. Επομένως πρέπει να γίνει επανεκτίμηση του στόχου για το 2020 με αναπροσαρμογή του θεσμικού πλαισίου και ταυτόχρονη μελέτη του εθνικού συστήματος προκειμένου να είναι εφικτή η διείσδυση των ΑΠΕ στον ηλεκτρικό τομέα.
9. Δυστυχώς παρά τα σημαντικά βήματα που έχουν συντελεσθεί τα τελευταία χρόνια στην δημιουργία αγοράς ενέργειας με την συμμετοχή ανεξάρτητων παραγωγών, η σημερινή αρνητική οικονομική συγκυρία στην Ελλάδα και η εσωστρέφεια που χαρακτηρίζει τις πολιτικές αποφάσεις υπό το βάρος διαχείρισης της παρούσας κρίσης, οδηγούν πολλές ενεργειακές επιχειρήσεις να στραφούν στο εξωτερικό. Έτσι Ελληνικές εταιρείες συμμετέχουν και χρηματοδοτούν έρευνες για κοιτάσματα υδρογονανθράκων στην Αίγυπτο, έχουν αναλάβει την κατασκευή αιολικών πάρκων σε Πολωνία, Βουλγαρία και Τουρκία, υδροηλεκτρικά έργα στην Αλβανία και κατασκευή μεγάλων σταθμών ηλεκτροπαραγωγής σε Συρία, Ρουμανία και Τουρκία. Αυτά είναι μόνο λίγα από τα projects τα οποία

σήμερα χρηματοδοτούν Ελληνικές εταιρείες του ενεργειακού τομέα. Αυτό όμως αναδεικνύει και την εκπληκτική προσαρμοστικότητα, εξωστρέφεια και δυναμική του κλάδου, παράγοντες οι οποίοι μπορούν ν' αξιοποιηθούν από την πολιτεία για εγχώριες επενδύσεις όταν εξασφαλισθούν πάλι ομαλές συνθήκες λειτουργίας της αγοράς.

10. Κατά την τελευταία δεκαετία έχουν σημειωθεί μεγάλες μεταβολές στον Ευρωπαϊκό ενεργειακό χάρτη όπως η απελευθέρωση, στις χώρες της Ε.Ε., των αγορών ενέργειας ηλεκτρισμού, πετρελαίου και φυσικού αερίου, γεγονός που δίνει το δικαίωμα στον τελικό καταναλωτή να επιλέγει προμηθευτή αλλά και σε νέους παίκτες, εκτός των επιχειρήσεων του Δημοσίου, να εισέλθουν στον ανταγωνισμό επενδύοντας σε όλους τους τομείς της ενέργειας. Μεγάλοι επενδυτικοί όμιλοι στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια έκαναν πράξη τη δέσμευση που ανέλαβαν με την έγκριση των Αδειών Παραγωγής και έτσι σήμερα έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται σε φάση κατασκευής τέσσερις νέοι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής, από τέσσερις διαφορετικές ιδιωτικές εταιρείες, με καύσιμο φυσικό αέριο, όλοι χωροθετημένοι στην Νότιο Ελλάδα, στο κρίσιμο νότιο σύστημα της χώρας, συνολικής δυναμικότητας περί τα 1600 MW, οι οποίοι θα ενταχθούν διαδοχικά στο σύστημα εντός του 2010 και 2011.

Η είσοδος των μονάδων αυτών στο εθνικό διασυνδεδεμένο σύστημα θα εντείνει περαιτέρω την πίεση για το άνοιγμα και την επί ίσοις όροις πρόσβαση στην αγορά. Υπό αυτή την έννοια το ΥΠΕΚΑ σε συνεργασία με την ΡΑΕ θα πρέπει να αναλάβουν μια σημαντική προσπάθεια απλοποίησης και εξορθολογισμού των κανόνων λειτουργίας της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας σε συνδυασμό με την πλήρη ενεργοποίηση των κωδικών λειτουργίας της αγοράς φυσικού αερίου. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στον τομέα του Φυσικού Αερίου από τον Απρίλιο του 2010 και εντεύθεν έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στο άνοιγμα της αγοράς με αρκετές εισαγωγές φορτίου LNG από ιδιωτικές εταιρείες και ελεύθερη πρόσβαση και αξιοποίηση του συστήματος αγωγών του ΔΕΣΦΑ.

Φυσικό Αέριο

11. Ακόμα μία σημαντική διαπίστωση του συνεδρίου αφορούσε στην υπερπροσφορά παροχής φυσικού αερίου που θα αντιμετωπίσει σύντομα η Ελλάδα εάν τελικά υλοποιηθούν έστω και ορισμένα από τα υπό εξέλιξη σχέδια από τις διάφορες κοινοπραξίες και εταιρείες. South Stream, ITGI και TAP είναι οι αγωγοί οι οποίοι μεταξύ τους υπόσχονται την μεταφορά τουλάχιστον 50 BCM φυσικού αερίου μέσω Ελλάδας, ενώ ο αγωγός Nabucco θα ήθελε και αυτός να προσφέρει ένα μέρος του πλεονάσματος του στην Ελληνική αγορά. Τα ανωτέρω είναι βέβαια όλα θεωρητικά αφού ουδείς από τους ανωτέρω αγωγούς έχει ακόμη ανακοινώσει δεσμευτικό χρονοδιάγραμμα κατασκευής ενώ οι περισσότεροι αγωγοί δεν διαθέτουν συμβολαιοποιημένες ποσότητες αερίου. Η ελληνική κυβέρνηση θα κληθεί λίαν συντόμως όπως λάβει ορισμένες καθοριστικές αποφάσεις έτσι ώστε να συνεχισθεί η ομαλή τροφοδοσία της αγοράς φυσικού αερίου. Ήδη παρατηρείται έλλειμμα στην τροφοδοσία αφού οι ανάγκες της εγχώριας αγοράς αναμένεται να αυξηθούν αρκετά την επόμενη 5ετία ενώ οι παρούσες συμβολαιοποιημένες ποσότητες δεν επαρκούν για την κάλυψη των αναγκών αυτών. Η δε διαφορά θα πρέπει να καλυφθεί με προμήθειες ποσοτήτων spot τόσο σε LNG όσο και μέσω αγωγών με σημαντική όμως επιπλέον οικονομική επιβάρυνση.

Ενεργειακή Ζήτηση

12. Σε παγκόσμιο επίπεδο και παρά την παρατεινόμενη χρηματοοικονομική κρίση οι εκτιμήσεις για την ενεργειακή κατανάλωση είναι ανοδικές σαν αποτέλεσμα της συνεχιζόμενης οικονομικής ανάπτυξης των χωρών BRIC και ιδιαίτερα της περιοχής της ΝΑ Ασίας. Ως αποτέλεσμα η παγκόσμια ενεργειακή ζήτηση αναμένεται να αυξηθεί κατά 60% μέχρι το 2035 ενώ η αύξηση της πρωτογενούς ενεργειακής ζήτησης στις χώρες εκτός ΟΟΣΑ θα είναι 93%, με την Κίνα να αποτελεί τον πρωταθλητή στις επιδόσεις αυτές με 36%. Η αύξηση της παγκόσμιας ζήτησης θα έχει σημαντικές επιπτώσεις

στα επίπεδα παραγωγής των ενεργειακών πρώτων υλών (πετρέλαιο, φυσικό αέριο, λιθάνθρακες, ουράνιο) με παράλληλη διαμόρφωση των τιμών τους προς τα άνω. Εάν οι ανοδικές αυτές τάσεις στην κατανάλωση ενέργειας αφεθούν ανεξέλεγκτες θα υπάρξουν σημαντικές επιπτώσεις για το κλίμα συνεπώς και της αναμενόμενης αύξησης της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη, σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΙΕΑ. Για αυτό η παρέμβαση σε επίπεδο εφαρμογής καθαρών ενεργειακών τεχνολογιών κρίνεται απαραίτητη ώστε να αποτραπεί η περαιτέρω επιβάρυνση της ατμόσφαιρας.

Το Ενεργειακό Μίγμα

13. Η Ελλάδα σε σύγκριση με τις περισσότερες χώρες της ΕΕ παρουσιάζει καθυστέρηση σχετικά με την αναδιάρθρωση του ενεργειακού της μείγματος και την βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας σε όλους τους τομείς και γι' αυτό πρέπει να καταβάλλει ιδιαίτερα ενισχυμένη προσπάθεια σε σύγκριση με άλλες χώρες της Ε.Ε. για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της κοινοτικής νομοθεσίας καθώς και στους νέους ενεργειακούς στόχους. Είναι γεγονός ότι η χώρα μας υστερεί σημαντικά στον τομέα της ανάπτυξης των ΑΠΕ και Εξοικονόμησης Ενέργειας. Σύμφωνα με τις εισηγήσεις στο Συνέδριο, ο χρόνος που απομένει μέχρι το 2020 είναι περιορισμένος και η μη συμμόρφωση θα επιφέρει αυτή τη φορά σημαντικές οικονομικές κυρώσεις που θα είναι σε βάρος των καταναλωτών. Κοινή ήτο η εκτίμηση ότι χωρίς άλλη καθυστέρηση χρειάζεται νέος προσανατολισμός της ενεργειακής στρατηγικής και η άμεση θέσπιση αποτελεσματικών μηχανισμών, κινήτρων και αντικινήτρων τόσο στην ηλεκτροπαραγωγή και τη συμπαραγωγή όσο και στην κατανάλωση ενέργειας. Επιπλέον, πρέπει να ενταχθούν στην ενεργειακή στρατηγική τόσο ο τομέας των μεταφορών όσο και ο τομέας της γεωργίας από την οποία αναμένεται μεγάλη συμβολή σχετικά με τη βιομάζα και τα βιοκαύσιμα.

14. Κοινή ήτο εξ' άλλου η διαπίστωση ότι τα ενεργειακά προβλήματα γίνονται όλο και πιο σύνθετα, η επίλυση τους δε με την πάροδο του χρόνου απαιτούν όλο και πιο περίπλοκες πολιτικές, νομοθετικές και τεχνολογικές ρυθμίσεις προκειμένου το κόστος της ενεργείας να παραμείνει σε λογικά επίπεδα. Όμως η νέα στρατηγική της Ε.Ε. (βλέπε 3^ο ενεργειακό Πακέτο και τους στόχους 20-20-20) και η πλήρης υιοθέτηση της από την κυβέρνηση προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία στη χώρα μας να αναπροσαρμόσει τον ενεργειακό της τομέα, να διαφοροποιήσει αισθητά το ενεργειακό μίγμα προς όφελος της οικονομίας, του περιβάλλοντος και των καταναλωτών.

N.A. Ευρώπη

15. Σε ότι αφορά τον ρόλο της Ελλάδας στην περιφέρεια της Ανατολικής Ευρώπης και στην δημιουργία μιας ενιαίας ενεργειακής αγοράς βάσει των στόχων του Energy Community, δεν έχει γίνει αρκούντως κατανοητός από τους εκάστοτε ιθύνοντες αφού η ουσιαστική συμβολή της χώρας μας δεν είναι τόσο η ανάδειξη της ως ενός δευτερεύοντος ενεργειακού κόμβου, όσο η προώθηση, μέσω των συνεργασιών που αναπτύσσει με τις γειτονικές χώρες, ενεργειακών επενδύσεων και εμπορίου στους διάφορους τομείς. Το συγκριτικό πλεονέκτημα της Ελλάδας εξακολουθεί να παραμένει - και παρά τα σημερινά προβλήματα - η προηγμένη οικονομία της και οι εξελιγμένες χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες που προσφέρει σε όλη την περιοχή. Το πλεονέκτημα αυτό μπορεί να αξιοποιηθεί τόσο στην προώθηση ενεργειακών συνεργασιών στην ευρύτερη περιοχή όσο και στην μετοχική συμμετοχή Ελληνικών εταιρειών και οργανισμών σε αντίστοιχα σχήματα των πέριξ χωρών (όπως με επιτυχία έχει γίνει στον τραπεζικό και τηλεπικοινωνιακό κλάδο) διευρύνοντας έτσι την ελληνική επιρροή στην περιοχή της ΝΑ Ευρώπης.
16. Ένα από τα σημαντικότερα συμπεράσματα του συνεδρίου ήταν ότι η Ελλάδα υλοποιώντας υψίστης στρατηγικής σημασίας διακρατικές

συμφωνίες, μπορεί να αξιοποιήσει την καίρια γεωγραφική της θέση μεταξύ των ενεργειακών πηγών της Ανατολής και των ενεργειακά εξαρτημένων αγορών της Δύσης και να αναδειχθεί σε κεντρικό δίαυλο αναβαθμίζοντας σημαντικά τον γεωπολιτικό ρόλο της στον περιφερειακό ενεργειακό χάρτη. Εξαίρετο παράδειγμα αυτής της στρατηγικής είναι ο αγωγός Τουρκίας – Ελλάδας (Turkey – Greece Interconnector - TGI) που καθιστά τη χώρα αξιόλογο διεθνή ενεργειακό κρίκο μεταξύ Ανατολής και Δύσης, ενώ η επέκταση του αγωγού προς την Ιταλία μέσω της υλοποίησης του διασυνδεδημένου αγωγού Ελλάδας – Ιταλίας (Greece – Italy Interconnector – IGI) εξασφαλίζει σημαντικά οικονομικά οφέλη για τη χώρα και επιτρέπει την τροφοδοσία με φυσικό αέριο και άλλων περιοχών όπως η Κεντρική και Δυτική Μακεδονία και η Ήπειρος. Συγχρόνως, ο διασυνδεδημένος αγωγός μεταξύ Ελλάδας – Βουλγαρίας (IGB) που αποτελεί τμήμα του αγωγού Τουρκίας - Ελλάδας – Ιταλίας, αποτελεί ένα επίσης σημαντικό έργο ακριβώς επειδή μειώνει την εξάρτησή της γειτονικής χώρας από το ρωσικό αέριο ενώ ενδυναμώνει τις διμερές ενεργειακές σχέσεις μεταξύ Ελλάδας – Βουλγαρίας.

Επιστημονικό και Ερευνητικό Δυναμικό

17. Το επιστημονικό και ερευνητικό δυναμικό στην Ελλάδα που ασχολείται συστηματικά με θέματα ενέργειας, ιδιαίτερα στον τομέα των ΑΠΕ και της Ενεργειακής Αποδοτικότητας, τόσο σε θέματα σχεδίασης (design), καινοτομίας και υπολογιστικών μεθόδων, όσο και σε θέματα πολιτικής, είναι υψηλού επιστημονικού επιπέδου και από κάθε άποψη σημαντικό, αλλά δυστυχώς παραμένει σε μεγάλο βαθμό αναξιοποίητο. Αυτό ήτο ένα από τα βασικά συμπεράσματα που προέκυψαν από τις επιστημονικές εργασίες που επιλέχθηκαν από την επιστημονική επιτροπή του συνεδρίου, για παρουσίαση στις Συνεδρίες 6 και 7 (στις 23/11/2010), αλλά και στα poster sessions. Το ανωτέρω δυναμικό το οποίο προέρχεται τόσο από τον ακαδημαϊκό χώρο, όσο και από ερευνητικά κέντρα και επιχειρήσεις θα μπορούσε, εφ' όσον ενταχθεί σ' ένα κατάλληλο δίκτυο, να προωθηθεί στην

Ελλάδα και κυρίως στο εξωτερικό προσελκύοντας κονδύλια για υποστήριξη των ερευνητικών προσπαθειών και τη δημιουργία πρότυπων προϊόντων, τόσο σε μορφή hardware όσο και σε software. Το IENE, αφού μελετήσει επισταμένως το όλο θέμα της αξιοποίησης και προβολής του ανωτέρω ερευνητικού έργου, θα μπορούσε να διατυπώσει προτάσεις για την αξιοποίησή του, με την προσέλκυση κατάλληλων οικονομικών πόρων, αλλά και την ένταξή του σε πανευρωπαϊκά και διεθνή δίκτυα.

Ο Ρόλος του IENE

18. Η θετική συμβολή του IENE και οι δυνατότητες που έχει να προωθήσει μια ευρύτερη προσπάθεια εμπέδωσης της ενεργειακής και οικολογικής συνείδησης, ανεδείχθη για μια ακόμη φορά μέσα από τις εργασίες του φετινού συνεδρίου αλλά και των άλλων εκδηλώσεων της Εβδομάδας Ενέργειας. Όπως υποστηρίχθηκε από αρκετούς ομιλητές και άλλους συμμετέχοντες στο Συνέδριο οι διάφορες πρωτοβουλίες που προωθεί το IENE θα πρέπει να γίνουν ευρύτερα γνωστές και να ενισχυθούν από την ελληνική ενεργειακή βιομηχανία και από την πολιτεία αλλά και από τις μεγάλες Ευρωπαϊκές Εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην περιοχή. Εξάλλου, υπάρχει εμπειρία της σημασίας που άλλες χώρες αποδίδουν στην ύπαρξη και δραστηριότητα ανάλογων ινστιτούτων.
19. Ο ρόλος του IENE και η μέχρι σήμερα συμβολή του στην δημιουργία ενεργειακής γέφυρας μεταξύ Ελλάδας και άλλων χωρών της ΝΑ Ευρώπης θα πρέπει ν' αναγνωρισθεί ευρύτερα ιδιαίτερα από την πολιτεία, ώστε το Ινστιτούτο να αποτελέσει όχημα για την προώθηση της ενεργειακής συνεργασίας στην ευρύτερη περιοχή. Το IENE θα συνεχίσει τις προσπάθειες του προς την ανωτέρω κατεύθυνση, με στόχο την δημιουργία ενός αποτελεσματικού network επαφών στην ΝΑ Ευρώπη πράγμα που θα βοηθήσει ουσιαστικά στην μελέτη και κατανόηση των ενεργειακών θεμάτων της περιοχής και την διατύπωση σαφών και τεκμηριωμένων

προτάσεων για την αντιμετώπισή τους προς όφελος της χώρας και της ευρύτερης περιοχής.